

Wstęp

Rynek pracy stanowi przedmiot zainteresowania nie tylko nauk ekonomicznych, ale i szeroko rozumianych nauk społecznych. Sytuację na rynku pracy wyznacza wiele czynników. Relacja popyt–podaż zasobów pracy determinuje warunki i bezpieczeństwo zatrudnieniowe. Przewaga pracodawcy nad pracobiorcami (nadmiar podaży) przejawia się w eksploataowaniu niepewności pracy, zapowiedziach redukcji miejsc pracy i zmniejszaniu wynagrodzeń. Zwiększenie popytu na pracę (niedobór podaży) prowadzi do dyktowania korzystnych dla pracowników warunków pracy, zmian miejsc zatrudnienia, eskalowania roszczeń. Zmusza to organizacje do zmian strategii zatrudnieniowych i poszukiwania bardziej elastycznych kontaktów zawodowych. Tempo zmian we wszystkich obszarach gospodarki rośnie, dlatego zdolności adaptacyjne ludzi i organizacji stają się podstawą powodzenia i sukcesu.

Rynek pracy od roku 2005 podlegał wielu znaczącym zmianom. Po okresie stabilizacji i widocznych, korzystnych tendencjach w relacjach podaż–popyt na pracę, nastąpiło jego rozregulowanie przez sygnały o światowym kryzysie gospodarczym. Kryzys wpłynął na zachowania podmiotów i zmienił w sposób istotny strukturę zatrudnienia. Ogólna sytuacja na światowym i polskim rynku pracy zdestabilizowała również lokalne rynki pracy. Bardzo niska mobilność społeczeństwa polskiego sprawia, że stan lokalnych rynków pracy oddziałuje na poziom życia i rozwój gospodarczy poszczególnych regionów i tworzy w nich odrębne struktury. Jedną z nich jest województwo śląskie, poddane w niniejszych badaniach wszechstronnej ocenie, stanowiącej tło dla analizy zmian na śląskim rynku pracy w latach 2005-2009.

Analiza sytuacji na rynku pracy dokonana została w kilku ujęciach. W pierwszym rozdziale przedstawione są ogólne problemy rynku pracy, z uwzględnieniem jego elastyczności w zakresie zatrudnienia i czasu pracy. Polski rynek pracy i jego reakcje na sytuację kryzysową pokazano na tle sposobów rozwiązywania problemów zatrudnieniowych w innych krajach. Szczególne miejsce w rozważaniach o rynku pracy zajmuje bezrobocie, dlatego tę część pracy zamknięto omówieniem społeczno-ekonomicznych aspektów bezrobocia i sposobom jego redukowania.

Druga część rozważań teoretycznych, wspartych ilustracją danych statystycznych, dotyczyła charakterystyki zasobów pracy w Polsce. W roz-

dziale drugim omówiono wielkość i strukturę ludności, aktywność zawodową oraz skalę bezrobocia w Polsce i poszczególnych województwach.

Analizę zmian na rynku pracy województwa śląskiego poprzedzono jego wieloaspektowym profilem kulturowo-gospodarczym (rozdział trzeci). Ponadto w tej części opracowania oceniono poziom rozwoju gospodarczego, zatrudnienia i płac ludności województwa w porównaniu z innymi regionami Polski.

Identyfikacja zjawisk związanych ze śląskim rynkiem pracy i jego zmianami przedstawiona została w rozdziale czwartym. Pokazano w nim zmiany w strukturze rynku pracy województwa i jego podregionów. Ze względu na skutki strukturalnego niedopasowania różnych kategorii wykształcenia i wieku, skupiono szczególną uwagę na sytuacji absolwentów i ich zatrudnieniu. Tę część pracy zakończono opisem poziomu wykorzystania różnych sposobów aktywizacji bezrobotnych oraz oceną efektywności poszczególnych form zmniejszania obszaru bezrobocia. Pracę kończy podsumowanie, zawierające wnioski dotyczące rynku pracy w Polsce i szczególnego charakteru rynku pracy województwa śląskiego.